

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2017. gada 15. februārī¹

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Jurisdikcija vecāku atbildības jautājumos — Regula (EK) Nr. 2201/2003 — 8. līdz 15. pants — Jurisdikcija uzturēšanas saistību lietās — Regula (EK) Nr. 4/2009 — 3. panta d) punkts — Dažādu dalībvalstu tiesās pieņemti pretēji nolēmumi — Bērns, kurš parasti dzīvo mātes dzīvesvietas dalībvalstī — Tēva dzīvesvietas dalībvalsts tiesu jurisdikcija grozīt likumīgā spēkā stājušos nolēmumu, kuru tās iepriekš pieņēmušas saistībā ar bērna dzīvesvietu, uzturēšanas saistībām un saskarsmes tiesību īstenošanu — Neesamība

Lietā C-499/15

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa, Lietuva) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 16. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 22. septembrī, tiesvedībā

W,

V

pret

X.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši J. Regans [*E. Regan*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] (referents),

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Alekseev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 16. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— W un V vārdā – *P. Markevičius*,

— X vārdā – *R. de Falco, advokatas*,

— Lietuvas valdības vārdā – *D. Kriaučiūnas* un *J. Nasutavičienė*, pārstāvji,

¹ — * Tiesvedības valoda – lietuviešu.

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *A. Steiblyté*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2016. gada 1. decembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2003. gada 27. novembra Regulu (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *W* un *V* (turpmāk tekstā – “bērns *V*”) un *X* jautājumā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām.

Atbilstošās tiesību normas

Regula Nr. 2201/2003

- 3 Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 12. apsvēruma ir izteikts šādi:

“Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.”

- 4 Šīs regulas 2. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

Šajā regulā:

[..]

7) ar terminu “vecāku atbildība” saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības [aizgādības] tiesības un saskarsmes tiesības;

[..].”

- 5 Šīs regulas 8. pantā “Vispārējā piekritība” ir paredzēts:

“1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi.”

6 Šīs pašas regulas 12. panta “Vienošanās par piekritību” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar 3. pantu ir piekritīgs pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir piekritība visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, kura saistīta ar šo pieteikumu, ja:

[..]

b) lietu piekritību tiesām ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmuši laulātie un personas, kurām ir vecāku atbildība, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna interesēs.

2. Šā panta 1. punktā noteiktā piekritība izbeidzas, tiklīdz:

a) spriedums, ar kuru apmierina vai noraida prasību par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanas par neesošu, ir stājies likumīgā spēkā;

b) spriedums šajā lietā ir stājies likumīgā spēkā gadījumos, kad a) apakšpunktā minētajā brīdī vēl nav izšķirts jautājums par vecāku atbildību;

c) tiesvedība a) un b) apakšpunktā minētajos gadījumos izbeigta cita iemesla dēļ.”

7 Regulas Nr. 2201/2003 14. pants “Pārējie piekritības jautājumi” ir formulēts šādi:

“Ja dalībvalsts tiesām nav piekritības saskaņā ar 8. līdz 13. pantu, piekritību katrā dalībvalstī nosaka šis valsts tiesību akti.”

Regula (EK) Nr. 4/2009

8 Padomes 2008. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.) 3. pantā “Vispārēji noteikumi” ir paredzēts:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai

b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, vai

c) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība, vai

d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

Pamatlietas fakti un prejudiciālais jautājums

9 Lietuvas pilsonis *W* un Nīderlandes un Argentīnas pilsonē *X* reģistrēja laulību Amerikas Savienotajās Valstīs 2003. gada 9. decembrī. Tie attiecīgi kļuva par bērna *V*, kurš piedzima 2006. gada 20. aprīlī Nīderlandē, tēvu un māti. Bērnam ir Lietuvas un Itālijas pilsonība. Viņš nekad nav dzīvojis Lietuvā un to nekad nav apciemojis.

- 10 *W*, *X* un bērns *V* dzīvoja Nīderlandē no 2004. līdz 2006. gadam. Pēc īsas uzturēšanās laikposma Itālijā viņi 2007. gadā pārcēlās uz Kanādu. *W* un *X* nedzīvo kopā kopš 2010. gada decembra.
- 11 2011. gada jūlijā *X* kopā ar bērnu *V* iekārtojās uz dzīvi Itālijā, bet pēc tam, 2011. gada novembrī, devās uz Nīderlandi, kur ir viņu parastā dzīvesvieta.
- 12 Savukārt *W* parastā dzīvesvieta ir Lietuvā.
- 13 *X* vērsās Kanādas tiesā ar lūgumu par laulības šķiršanu. Šī tiesa kopš 2011. gada maija ir pieņēmusi vairākus nolēmumus, tostarp 2012. gada 17. aprīļa nolēmumu, ar kuru laulība starp *W* un *X* tiek šķirta un pilnas aizgādības tiesības pār bērnu *V* tiek piešķirtas *X*.
- 14 Tomēr nedz Lietuvas tiesas, nedz Nīderlandes tiesas, kurās prasības tika celtas vēlāk, neatzina Kanādas tiesas nolēmumus.

Lietuvas tiesu nolēmumi, kas pieņemti pirms pamatlietas

- 15 2011. gada 18. aprīlī *W* cēla prasību *Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas 1. apgabaltiesa, Lietuva) par laulības šķiršanu *X* vainas dēļ un par to, lai nepilngadībā bērna *V* dzīvesvieta tiktu noteikta pie viņa.
- 16 2011. gada 28. aprīlī *Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas 1. apgabaltiesa) pēc *W* lūguma izdeva rīkojumu par pagaidu noregulējumu, nosakot bērna *V* dzīvesvietu pie *W* uz tiesvedības laiku.
- 17 Pamatojoties uz šo lēmumu, 2012. gada 3. jūlijā *W* prasības par bērna nolaupīšanu ietvaros lūdza *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) izdot rīkojumu par bērna *V* atgriešanu prasības par bērna nolaupīšanu ietvaros. Šis lūgums tika noraidīts.
- 18 2011. gada 28. aprīļa rīkojums par pagaidu noregulējumu vēlāk tika atcelts ar *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) nekavējoties izpildāmu nolēmumu. Šis nolēmums tika atstāts negrozīts apelācijas instancē. *W* iesniedza kasācijas sūdzību, bet tā tika atzīta par nepieņemamu.
- 19 Ar 2013. gada 8. oktobra nolēmumu *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) atzina laulību starp *W* un *X* par šķirtu. Tā arī noteica bērna *V* dzīvesvietu pie *X*, kā arī kārtību, kādā *W* var īstenot saskarsmes tiesības, un uzturlīdzekļu apmēru, kas šim pēdējam minētajam jāmaksā bērnam *V*.
- 20 Šis lēmums tika apstiprināts ar *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa, Lietuva) 2014. gada 30. maija nolēmumu. *Lietuvos Aukščiausioji Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) ar 2014. gada 8. septembra rīkojumu atzina par nepieņemamu *W* kasācijas sūdzību.

Nīderlandes tiesu nolēmumi, kas pieņemti pirms pamatlietas

- 21 Ar 2014. gada 29. janvāra nolēmumu *rechtbank Overijssel* (Overeiselas tiesa, Nīderlande) noteica ikmēneša *W* uzturlīdzekļu saistības pret *X* EUR 4323 apmērā, kas ir pieprasāmi, sākot no 2012. gada 18. maija, un pret bērnu *V* ikmēneša maksājumu EUR 567 apmērā par laika posmu no 2011. gada 27. jūnija līdz 1. novembrim, vēlāk EUR 790 no 2011. gada 2. novembra, nosakot, ka šīs summas ir pārskatāmas ik gadu un pirmajai pārskatīšanai jānotiek 2013. gada 1. janvārī.
- 22 Ar 2014. gada 22. augusta nolēmumu šī tiesa pilnas aizgādības tiesības pār bērnu *V* piešķīra *X*.

- 23 Minētā tiesa norādīja, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem aizgādības tiesības pār bērnu var tikt piešķirtas tikai vienam no bērna vecākiem gadījumā, ja rodas nepieņemami augsts risks, ka bērns var ciest vecāku nesaskaņu dēļ, un nav ticams, ka vistuvākajā nākotnē būs jūtama situācijas uzlabošanās, vai ja izmaiņas aizgādības kārtībā ir nepieciešamas citu iemeslu dēļ, ievērojot bērna intereses.

Pieņemto nolēmumu atzīšana un izpilde

- 24 Ar 2014. gada 31. oktobra nolēmumu *rechtbank Overijssel* (Overeiselas tiesa) atteicās atzīt un pasludināt Nīderlandē par izpildāmu *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2013. gada 8. oktobra nolēmumu, ar kuru tā bija pasludinājusi laulību par šķirtu abu laulāto vainas dēļ, nosakot bērna V parasto dzīvesvietu pie mātes, W uzturēšanas saistības pret bērnu V, un nospriedusi par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu. Tā atzina un pasludināja par izpildāmiem Nīderlandē šī nolēmuma noteikumus, ar kuriem ir noteiktas tēva saskarsmes tiesības.
- 25 Ar 2015. gada 2. februāra nolēmumu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa), kurā vērsās W, atteicās atzīt par izpildāmu *rechtbank Overijssel* (Overeiselas tiesa) 2014. gada 29. janvāra nolēmumu, ar kuru tika noteiktas W uzturēšanas saistības pret X un bērnu V, atteicās atzīt un pasludināt par izpildāmu šīs tiesas 2014. gada 22. augusta nolēmumu, ar kuru pilnas aizgādības tiesības pār bērnu V pilnībā ir piešķirtas X, un izbeidza tiesvedību par šīs tiesas 2014. gada 31. oktobra nolēmuma neatzīšanu Lietuvā.

Tiesvedība iesniedzējtiesā un prejudiciālais jautājums

- 26 2014. gada 28. augustā W cēla prasību *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) par bērna V dzīvesvietas maiņu, uzturēšanas saistību apjoma grozīšanu un saskarsmes tiesību kārtības, kāda tika noteikta ar tās 2013. gada 8. oktobra nolēmumu, grozīšanu.
- 27 Ar 2014. gada 25. septembra nolēmumu šī tiesa atzina šo prasību par nepieņemamu, jo W nebija pamatojis apstākļu maiņu, kas notikusi kopš 2013. gada 8. oktobra nolēmuma pieņemšanas.
- 28 Ar 2014. gada 16. decembra nolēmumu *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa), kurā W bija iesniedzis apelācijas sūdzību par *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2014. gada 25. septembra nolēmumu, daļēji atcēla šo nolēmumu un nosūtīja lietu šai tiesai izskatīšanai no jauna.
- 29 Ar 2014. gada 23. decembra nolēmumu šī tiesa atzina, ka tai nav jurisdikcijas izskatīt W prasības, jo bija jābalstās uz jurisdikcijas normām, kas paredzētas Regulā Nr. 2201/2003, nevis Lietuvas Civilprocesa kodeksā. Šī tiesa uzskatīja, ka, izņemot tikai dažus gadījumus saistībā ar bērna dzīvesvietas maiņu vai ja ir vienošanās starp personām, kam ir vecāku atbildība, šīs prasības ir jāizskata bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesām, proti, Nīderlandes Karalistes tiesām. Šī tiesa informēja W, ka viņš var vērsties kompetentajā Nīderlandes tiesā.
- 30 2015. gada 31. martā *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa), lemjot par W apelāciju pret *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2014. gada 23. decembra nolēmumu, atcēla šo nolēmumu un nosūtīja lietu pēdējai minētajai tiesai jauna nolēmuma pieņemšanai par W prasību pieņemamību. Tā uzskatīja, ka šī tiesa ir pieļāvusi kļūdu, atzīstot, ka tai nav jurisdikcijas izskatīt šīs prasības, lai gan šo prasību priekšmets bija grozīt *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2013. gada 8. oktobra nolēmumu, kas ir stājies likumīgā spēkā un kas ir tostarp par bērna V dzīvesvietu, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību un uzturēšanas saistībām. Šādu grozījumus var veikt tikai ar citu tiesas nolēmumu, kas ir stājies likumīgā spēkā. Taču šajā lietā, ciktāl Nīderlandes tiesas atsakās atzīt 2013. gada 8. oktobra nolēmumu, W nebūs iespējams vērsties Nīderlandes tiesās ar prasību grozīt tajā noteiktās tiesības un pienākumus.

31 Šādos apstākļos *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Pamatojoties uz Regulas Nr. 2201/2003 8.–14. pantu, kuras dalībvalsts (Lietuvas Republikas vai Nīderlandes Karalistes) jurisdikcijā ir izskatīt prasību par bērna V, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir Nīderlandes Karalistē, dzīvesvietas, uzturēšanas saistību un saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības mainīšanu?”

Par lūgumu atkārtoti sākt mutvārdu procesu

32 Ar pieteikumu, kas iesniegts 2016. gada 20. decembrī, W, pamatojoties uz Tiesas Reglamenta 83. pantu, lūdza atkārtoti sākt mutvārdu procesu, kā arī to, lai Tiesa uzdod Eiropas Cilvēktiesību tiesai prejudiciālu jautājumu.

33 Pirmkārt, runājot par lūgumu vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ir jāuzsver, ka Tiesai nekādā gadījumā, nedz atbilstoši tās Reglamenta 83. pantam, nedz kādai no Reglamenta normām, nav kompetences vērsties minētajā tiesā.

34 Otrkārt, runājot par lūgumu atkārtoti sākt mutvārdu procesu, W norāda to, ka viņš uzskata par jaunu, kas nav apspriests Tiesā, to, ka *rechtbank Overijssel* (Overeiselas tiesa) 2016. gada 20. maija nolēmumā tika nospriests, ka Nīderlandes tiesas nevar lemt par *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2013. gada 8. oktobra nolēmuma grozīšanu, un tika nospriests neatzīt, nedz arī padarīt par izpildāmu šī nolēmuma daļu saistībā ar saskarsmes tiesībām. W arī apgalvo, ka faktu apraksts ģenerālvokāta secinājumos neatbilst patiesībai.

35 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Tiesa, pēc savas ierosmes vai ievērojot ģenerālvokāta ieteikumu vai arī lietas dalībnieku lūgumu, var izdot rīkojumu par atkārtotu mutvārdu procesa sākšanu atbilstoši Reglamenta 83. pantam, ja tā uzskata, ka tai nav pietiekami skaidri lietas apstākļi vai ka lieta ir jāizskata, ņemot vērā argumentu, ko lietas dalībnieki nav apsprieduši (spriedums, 2011. gada 15. septembris, *Accor*, C-310/09, EU:C:2011:581, 19. punkts un tajā minētā judikatūra). Savukārt Eiropas Savienības Tiesas statūtos un Tiesas Reglamentā nav paredzēta iespēja lietas dalībniekiem iesniegt apsvērumus par ģenerālvokāta sniegtajiem secinājumiem (spriedums, 2010. gada 16. decembris, *Stichting Natuur en Milieu* u.c., C-266/09, EU:C:2010:779, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 Runājot par W pieminēto faktu kā jaunu, pietiek uzsvērt, ka *rechtbank Overijssel* (Overeiselas tiesa) 2016. gada 20. maija nolēmums nav jauns fakts, jo tāpat kā ar šīs pašas tiesas 2014. gada 31. oktobra nolēmumu ar to būtībā tiek atteikts atzīt 2013. gada 8. oktobra nolēmumu.

37 Kas attiecas uz W apsvērumiem par ģenerālvokāta secinājumos ietverto argumentāciju šajā lietā, ir jānorāda, ka ar tiem tiek kritizēti viņa secinājumi. Taču no šī sprieduma 35. punktā minētās judikatūras izriet, ka šādu apsvērumu iesniegšana nav paredzēta aktos, ar ko regulē tiesvedību Tiesā.

38 Šajos apstākļos Tiesa, uzklusējusi ģenerālvokātu, uzskata, ka tai ir visa vajadzīgā informācija, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, un ka visi nepieciešamie argumenti lietas izspriešanai jau ir apspriesti starp lietas dalībniekiem, kas minēti Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā.

39 Līdz ar to lūgums par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu ir jānoraida.

Par prejudiciālo jautājumu

- 40 Ievadā, pirmkārt, ir jānorāda *W* un Eiropas Komisijas argumenti, ar kuriem tie apšaubā Tiesas kompetenci. *W* un Komisija savos rakstveida apsvērumos norāda, ka iesniedzējtiesa ir lūgusi Tiesai konkrēti norādīt to dalībvalsti, kuras tiesām ir jurisdikcija izlemt pamatlietu. Šāds uzdevums piekrīt iesniedzējtiesai, jo Tiesa ir kompetenta tikai interpretēt Savienības tiesību normas, nevis lemt pēc būtības par jautājumiem, par kuriem ir prasības valsts tiesās.
- 41 Šajā ziņā tiesvedībā, kāda ir minēta LESD 267. pantā, Tiesai, protams, ir tikai tiesības lemt par Savienības tiesību aktu interpretāciju vai spēkā esamību (spriedums, 2011. gada 10. novembris, *X un X BV*, C-319/10 un C-320/10, nav publicēts, EU:C:2011:720, 29. punkts). Iesniedzējtiesai ir jāizskata lieta, kura tai ir iesniegta, ņemot vērā Tiesas atbildi (spriedums, 2010. gada 4. februāris., *Genc*, C-14/09, EU:C:2010:57, 31. punkts).
- 42 Tomēr šajā gadījumā no iesniedzējtiesas lēmuma skaidri izriet, ka iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, kā jāinterpretē Regula Nr. 2201/2003, lai noteiktu kompetento tiesu.
- 43 Līdz ar to tikai tas, ka dalībvalsts, kuras tiesām varētu būt jurisdikcija, ir pieminēta prejudiciālā jautājuma tekstā, to liekot iekavās, nevar padarīt Tiesu par nekompetentu sniegt atbildi uz uzdoto jautājumu.
- 44 Otrkārt, jānorāda, ka iesniedzējtiesa uzdod jautājumu tikai par Regulu Nr. 2201/2003, lai gan no šī jautājuma un no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka pamatlieta ir ne tikai par vecāku atbildību, bet arī par uzturēšanas saistībām, uz kurām šī regula neattiecas.
- 45 Šajā sakarā apstāklis, ka valsts tiesa savu prejudiciālo jautājumu ir izteikusi, formāli atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai minētā tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir vai nav atsaukusies (skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 43. punkts).
- 46 Līdz ar to uzdotais jautājums ir jāpārformulē, lai tas attiektos uz Regulas Nr. 4/2009 lietderīgajām normām.
- 47 Tādējādi jāuzskata, ka ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 8. pants un Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesas, kuras pieņēmušas nolēmumu, kas stāties spēkā, jautājumā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz nepilngadīgu bērnu, ir kompetentas arī izskatīt lūgumu grozīt ar šo nolēmumu paredzētos noteikumus, lai gan šī bērna parastā dzīvesvieta ir citas dalībvalsts teritorijā.
- 48 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms jāprecizē, ka saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktu uzturēšanas saistību lietās dalībvalstīs ir jurisdikcija tām tiesām, kurām atbilstoši Regulai Nr. 2201/2003 ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja pieteikums par uzturēšanas saistībām ir pakārtots šai prasībai.
- 49 Tālāk ir jāatgādina Regulas Nr. 2201/2003 iedibinātais mehānisms un tās izvirzītie mērķi.
- 50 Regula Nr. 2201/2003 ir balstīta uz sadarbību un abpusēju uzticību starp tiesām (spriedums, 2010. gada 9. novembris, *Purrucker*, C-296/10, EU:C:2010:665, 81. punkts), un tam jānovēd pie abpusējas tiesu nolēmumu atzišanas, kas ir viens no stūrakmeņiem patiesas tiesiskās telpas izveidē (spriedums, 2010. gada 15. jūlijs, *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, 70. punkts).

- 51 Tādējādi, kā izriet no Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 12. apsvēruma, tā tika izstrādāta, ņemot vērā primārās bērna intereses, un šai nolūkā tajā priekšroka tiek dota tuvuma kritērijam. Likumdevējs ir uzskatījis, ka bērna pastāvīgai dzīvesvietai ģeogrāfiski tuvākā tiesa ir vislabākajā situācijā, lai izvērtētu pieņemamos pasākumus bērna interesēs (spriedums, 2010. gada 15. jūlijs, *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, 91. punkts). Saskaņā ar šo preambulas apsvērumu jurisdikcija ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir mainīta vai saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.
- 52 Regulas Nr. 2201/2003 8. pantā šis mērķis tiek īstenots, nosakot vispārējo jurisdikciju tai dalībvalstij, kurā ir bērna parastā dzīvesvieta.
- 53 Saskaņā ar šī 8. panta 1. punktu tiesas judikatūru nosaka brīdī, kad “tajā tiek celta prasība”, proti, dienā, kad dokuments par lietas ierosināšanu ir iesniegts šajā tiesā atbilstoši šīs regulas 16. pantam (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 1. oktobris, *E.*, C-436/13, EU:C:2014:2246, 38. punkts).
- 54 Turklāt, kā ģenerālvokāts norādīja savu secinājumu 45. punktā, atsaucoties uz 2014. gada 1. oktobra sprieduma *E* (C-436/13, EU:C:2014:2246) 40. punktu, šī jurisdikcija ir jāpārbauda un jānosaka katrā konkrētā gadījumā, kad tiesā ir uzsākta tiesvedība, kas nozīmē, ka šī jurisdikcija nesaglabājas pēc tiesvedības beigām.
- 55 Atkāpjoties no Regulas Nr. 2201/2003 8. panta, tās 9. pantā ir paredzēts, ka bērna pārcelšanās gadījumā un pie konkrētiem nosacījumiem saglabājas tās dalībvalsts tiesu jurisdikcija, kur bija bērna iepriekšējā pastāvīgā dzīvesvieta, lai gan šīs regulas 12. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, pie konkrētiem nosacījumiem un ja ir vienošanās starp personām, kam ir vecāku atbildība, jurisdikcija tiek noteikta tai tiesai, kas ir kompetenta lemt par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzišanu par neesošu, kas nav bērna parastās dzīvesvietas dalībvalsts tiesa.
- 56 Regulā Nr. 2201/2003 turklāt ir paredzētas īpašas normas, kas piemērojamas bērna nolaupīšanas vai prettiesiskas neatgriešanas gadījumā (10. un 11. pants), gadījumā, ja bērna pastāvīgo dzīvesvietu, kas pašreiz ir vienā dalībvalstī, nevar noteikt un ja jurisdikciju nevar noteikt, pamatojoties uz tās 12. pantu (13. pants), ja nevienai no dalībvalsts tiesām nav piekritības saskaņā ar 8. līdz 13. pantu (14. pants) vai arī izņēmuma gadījumā un pie konkrētiem nosacījumiem, ja dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība, nosūta lietu citas dalībvalsts tiesai, kuru tā uzskata par esošu labākā situācijā tiesas spriešanai (15. pants).
- 57 Prejudiciālais jautājums ir jāizskata, ņemot vērā šos apsvērumus.
- 58 Iesniedzējtiesa uzskata, ka *W* cēla prasību, lai grozītu *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2013. gada 8. oktobra nolēmuma, kurš stājies spēkā, noteikumus par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā pret bērnu *V*. Šajā sakarā iesniedzējtiesa precīzē, ka šis nolēmums tika apstiprināts ar *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas apgabaltiesa) 2014. gada 30. maija nolēmumu un ka par to iesniegtā *W* apelācijas sūdzība tika noraidīta ar *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) 2014. gada 8. septembra nolēmumu.
- 59 Šādos apstākļos tas, ka 2014. gada 28. augustā tika iesniegts pieteikums grozīt ar 2013. gada 8. oktobra nolēmumu paredzētos noteikumus, ir jāuzskata par jaunas tiesvedības sākumpunktu. No tā izriet, ka tiesai, kurā iesniegts pieteikums, šai gadījumā *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa), ir jānosaka kompetentā tiesa, ņemot vērā, pirmkārt, bērna *V* parasto dzīvesvietu šī pieteikuma iesniegšanas brīdī atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktam.
- 60 Savā 2010. gada 22. decembra spriedumā *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 46. punkts), kas ir apstiprināts pastāvīgajā judikatūrā (skat. it īpaši spriedumu, 2014. gada 9. oktobris, *C*, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50. punkts), Tiesa nosprieda, ka jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” saturs un piemērošanas joma jānosaka, ņemot vērā dominējošās bērna intereses, it īpaši tuvuma kritēriju. Šis jēdziens atbilst vietai, ko raksturo bērna zināma integrācija sociālajā un ģimenes vidē. Šī vieta ir

jānosaka valsts tiesai, ņemot vērā visus katrā konkrētā gadījumā pastāvošos faktiskos apstākļus. It īpaši atbilstoši ir apstākļi un iemesli, kādos bērns uzturas dalībvalsts teritorijā, uzturēšanās iemesli, kā arī bērna pilsonība. Līdztekus bērna fiziskajai klātbūtnei dalībvalstī, kas jāņem vērā, arī citiem papildu faktoriem ir jānorāda uz to, ka šai klātbūtnei nekādā ziņā nav pagaidu vai gadījuma rakstura (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Mercredi*, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 47.–49. punkts).

- 61 Tādējādi bērna pastāvīgās dzīvesvietas noteikšana konkrētā dalībvalstī jebkurā gadījumā prasa, lai bērns fiziski atrastos šajā dalībvalstī.
- 62 Taču pamatlietā nav strīda par to, ka bērns *V* nekad nav bijis Lietuvā.
- 63 Šādos apstākļos vienīgi apstāklis, ka viena no bērna *V* pilsonībām ir šis dalībvalsts pilsonība, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka šim bērnam tur ir pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 2201/2003 izpratnē.
- 64 Savukārt bērna *V* fiziska atrašanās citā dalībvalstī, šajā gadījumā Nīderlandes Karalistē, pie viena no vecākiem vairākus gadus, kas atbilst spēkā esošam nolēmumam – šajā gadījumā *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa) 2013. gada 8. oktobra nolēmumam – pierāda, ka bērns *V* tur parasti ir dzīvojis, un līdz ar to šis dalībvalsts tiesām piešķir kompetenci izskatīt prasības vecāku atbildības un uzturlīdzekļu saistību jomā attiecībā uz šo bērnu. Citādi var būt tikai tad, ja pastāv fakti, kas liek atkāpties no normas par parastās dzīvesvietas valsts vispārējo kompetenci.
- 65 Taču šādi elementi nekādā veidā neizriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem. It īpaši nešķiet, ka bērns *V* būtu pārvācies no Lietuvas uz Nīderlandi pirms prasības celšanas *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apriņķa tiesa), nedz arī ka būtu pastāvējusi vienošanās starp personām, kurām ir vecāku atbildība, par Lietuvas tiesu jurisdikciju. Turklāt iesniedzējtiesa nav konstatējusi nolaupīšanu vai prettiesisku bērna *V* neatgriešanu, tāpat nešķiet, ka Nīderlandes tiesas būtu norādījušas Lietuvas tiesas kā tādas, kuras ir labākā situācijā pamatlietas izskatīšanai.
- 66 Tādējādi tādā lietā kā pamatliesa bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas ir kompetentas vecāku atbildības jautājumos. Šajā lietā iesniedzējtiesa par tādām norādīja Nīderlandes tiesas.
- 67 Līdz ar to šim tiesām ir jāspriež par tādiem pieteikumiem kā *W* pieteikums, ar kuru tiek lūgts grozīt bērna dzīvesvietu, uzturēšanas saistību apmēru un konkrētā vecāka saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību.
- 68 Jāuzsver, kā ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 43.–49. punktā, ka tiesām, kas lēma par laulības šķiršanu – šajā gadījumā Lietuvas tiesām – tādā lietā, kāda ir pamatliesa, jurisdikciju atzīt nevar. Lai gan šo tiesu jurisdikciju *X* tomēr skaidri vai jebkurā gadījumā nepārprotami pieņēma, atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunktam šī kompetence jebkurā gadījumā beidzās brīdī, kad stājās spēkā nolēmums, ar kuru tika apmierināts pieteikums par laulības šķiršanu un nospriests par vecāku atbildību, saskaņā ar šīs regulas 12. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu.
- 69 Apstāklis, ka spēkā stājušos nolēmumu, uz kuru pamatojas attiecīgais vecāks, lai iesniegtu savu pieteikumu par grozīšanu, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas pilnībā vai daļēji nav atzinušas, nav šķērslis tam – vienalga, vai šī atzīšanas neesamība ir pamatota vai ne –, lai šim tiesām būtu jurisdikcija lemt par šo pieteikumu, ja tas ir jaunas tiesvedības pamatā.
- 70 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 8. pants un Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā lietā kā pamatliesa dalībvalsts tiesas, kas pieņēmušas nolēmumu, kurš stāties spēkā, jautājumā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz nepilngadīgu bērnu, vairs nav kompetentas izskatīt lūgumu grozīt ar šo nolēmumu paredzētos noteikumus, ja šī bērna parastā dzīvesvieta ir citas dalībvalsts teritorijā. Šis pēdējās minētās dalībvalsts tiesas ir kompetentas izskatīt šo pieteikumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 71 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 8. pants un Padomes 2008. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzišanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā lietā kā pamatlīta dalībvalsts tiesas, kas pieņēmušas nolēmumu, kurš stāties spēkā, jautājumā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz nepilngadīgu bērnu, vairs nav kompetentas izskatīt lūgumu grozīt ar šo nolēmumu paredzētos noteikumus, ja šī bērna parastā dzīvesvieta ir citas dalībvalsts teritorijā. Šis pēdējās minētās dalībvalsts tiesas ir kompetentas izskatīt šo pieteikumu.

[Paraksti]